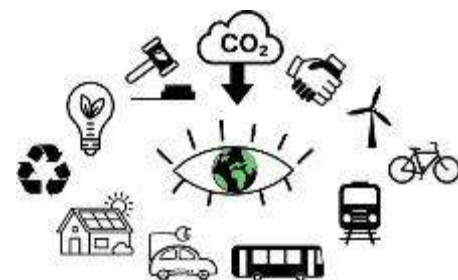

Labākie Ziemeļvalstu un Baltijas valstu klimata pārmaiņu mazināšanas pasākumi cīņai pret klimata pārmaiņām –

Latvijas kurss īsumā

Darba grupa, kurā darbojas pārstāvji no vides organizācijām no Dānijas, Norvēģijas, Zviedrijas, Latvijas, Lietuvas, Baltkrievijas un Ukrainas, ir analizējusi klimata pārmaiņu mazināšanas politiku un pasākumus un noteikusi labākos klimata pārmaiņu mazināšanas piemērus savās valstīs. Projekta ietvaros sniedzam pārskatu, kurā galvenā uzmanība pievērsta valstu politikai un pasākumiem.

Klimata likumi

Klimata tiesību akti ir svarīgs tiesiskais instruments rīcībai klimata politikas jomā. Tajos būtu jāiekļauj klimata mērķi un pats process, kurā regulāri tiek novērtēts progress klimata mērķu sasniegšanā. Izmantojot ikgadēja izvērtējuma metodi, neatkarīgas klimata padomes pārbauda īstenoto pasākumu progresu.

Klimata mērķi ir svarīgi, lai virzītos tālāk ar konkrētu rīcību klimata politikas jomā. Tiem vajadzētu būt efektīviem, saskaņā ar taisnīgu samazinājuma daļu, tā sasniedzot vismaz globālo 1,5 °C mērķi. Tie būtu jāsadala atsevišķos mērķos attiecībā uz LULUCF un citām emisijām. Tajos nebūtu jāiekļauj kredīti no citu valstu samazinājumiem, lai sasniegtu iekšzemes mērķrādītājus, un tiem vajadzētu būt gan īstermiņa, gan ilgtermiņa, lai līdz 2040. gadam panāktu klimatneitralitāti.

Oglekļa nodokļi un nodokļu/PVN samazinājumi

Oglekļa nodokļi un nodokļu/PVN samazinājumi ir svarīgi politikas instrumenti, lai "liktu piesārņotājam maksāt" un veicinātu aktīvu rīcību klimata politikas jomā. Tos plaši izmanto Ziemeļvalstīs-Baltijas valstīs, tostarp:

- Oglekļa/SEG nodoklis nozarēm, kas nav ES ETS sektori;
- Tiek ieviests oglekļa/SEG nodoklis nozarēm nozarēs, uz kurām attiecas ES ETS;
- HFC un citu siltumnīcefekta gāzu nodokļi;
- Aviācijas pasažieru nodokļi;
- Nodokļa samazinājums/atbrīvojums sabiedriskajam transportam;
- Ceļu nodevas un samaksa par braukšanu pilsētās.

Nodokļiem jābūt pietiekami augstiem, lai veicinātu pasākumus emisiju samazināšanai bez ilgtermiņa subsīdijām un citām alternatīvām. Attiecībā uz māsaimniecību nodokļiem var būt nepieciešama kompensācija māsaimniecībām ar zemiem ienākumiem, vēlams tieša atbalsta veidā vai nodokļu samazinājuma veidā, īpaši māsaimniecībām ar zemiem ienākumiem.

Energoefektivitāte pirmajā vietā

Energoefektivitāte ir pamatinstruments, taču politika un pasākumi kompleks ir svarīgi, lai veicinātu strauju emisiju samazināšanu ilgtspējīgā veidā. Visās valstīs ES tiesību akti veicina energoefektivitāti, savukārt atsevišķu valstu iniciatīvas pastiprina virzību uz energoefektivitāti, piemēram, ar subsīdijām. Viena no tālredzīgām valsts politikām ir jaunu ēku aprites cikla emisiju ierobežošana. Pasākums, kas apvieno energoefektivitāti izmantošanas posmā ar energoefektivitāti un zemām emisijām būvniecības posmā.

Atjaunojamo energoresursu politika un pasākumi

Lai sasniegtu klimata mērķus, būtiska nozīme ir atjaunojamo energoresursu politikai un pasākumiem. Tos plaši izmanto Ziemeļvalstīs un Baltijas valstīs, taču tie var nonākt konfliktā ar tikpat svarīgām bioloģiskās daudzveidības problēmām. Politikas veidošanā būtu jāiekļauj:

- Atjaunojamo energoresursu enerģijas mērķi, kas ir svarīgi un kuriem jābūt efektīviem, kā piemēram - saskaņā ar UNFCCC COP28 vienošanos par atjaunojamo energoresursu enerģijas trīskāršošanu līdz 2030. gadam visā pasaulē.
- Vēja un saules enerģijas parku izvietojums nedrīkst apdraudēt bioloģisko daudzveidību un dabas aizsardzību, un tāpēc ir svarīgi noteikt iespējamās aizlieguma zonas, teirtorijas. Tikpat svarīgi ir iesaistīt vietējo sabiedrību un vides aktīvistus.
- Atbalsts vietējām energokopienām, kuras trūkst daudzās valstīs.
- Subsīdijas saules enerģijai būtu jāpiešķir tikai iekārtām uz jumtiem, un, ja to var apvienot ar esošo zemes izmantojumu. Lielākajai daļai analizēto valstu ir noteikts atbalsts saules enerģijas izmantošanai māsaimniecībās.

Projekta "Labāks zaļais kurss Ziemeļvalstīs- Baltijas valstīs, Baltkrievijā un Ukrainā" darba grupa:

- Gunnar Boye Olesen, Judit Szoleczky, INFORSE-Europe, **Dānija**
- Reinhold Pape, Fredrik Lundberg, **AirClim sekretariāts, Zviedrija**
- Dag Arne Høystad, **Norvēģijas Dabas aizsardzības biedrība, Norvēģija**
- Jānis Matulis, **Latvijas Zaļā kustība Latvija**
- Domantas Tracevičius, **Aprite ekonomika, Lietuva**
- Irina Sukhy, Uladzimir Rak, **Ecodome Baltkrievija /Ekokonceptija Lietuva**
- Sofija Sadogurska, Kostiantyn Krynytskyi, **Ecoaction, Ukraina**

Kontakti: Jānis Matulis, Latvijas Zaļā kustība Latvija
E: janis.matulis@zalie.lv

Lejupielādējiet pilnu ziņojumu no:
<https://zalie.lv/> -
www.inforse.org/europe/BetterGreenDealBalticproject.htm

Atbalsta: Nordic Council of Ministers,

Degvielas novirzīšana no fosilā kurināmā

Degvielas novirzīšana no fosilā kurināmā ir vēl viens svarīgs politikas pasākumu veids. Tam, protams, ir jāpāriet uz atjaunojamām alternatīvām, jo īpaši atjaunojamo elektroenerģiju.

Mēs konstatējam, ka:

- Atbalsts ūdeņradim, kam jābūt tikai zaļajam *ūdeņradim* un izmantošanai tikai nozarēs, kurās ir grūti samazināt emisijas, jo ūdeņraža ražošana rada zudumus un daudzos lietojumos ir mazāk efektīva nekā tieša elektroenerģijas izmantošana (piemēram, tā ir mazāk efektīva transporta nozarē).
- Biomasas dažādošana, jo īpaši, lai samazinātu un izvairītos no gaisa piesārņojuma.
- Pakāpeniski atteikties no siltumapgādes, kuras pamatā ir fosilais kurināmais, aizstājot to ar siltumsūkņiem, centralizēto siltumapgādi.
- Būvlaukumi bez emisijām, kā tas tagad ir nepieciešams dažās Norvēģijas pilsētās.
- Atbalsts elektromobiļiem, vēlams ar vienādu atbalstu visiem automobiļiem sociāli taisnīgā veidā.
- Pārtraukt jaunu ar fosilo degvielu darbināmu automašīnu pārdošanu, kā to Norvēģija plāno ieviest no 2025. gada.
- Subsīdijas elektro kuģniecībai - gan prāmjiem, gan zvejas laivām, gan mazākiem kravas kuģiem.

Transporta politika

Transporta politika ir svarīga, lai pārtrauktu arvien pieaugošā transporta tendenci, kas ļoti apgrūtina visu SEG emisiju reālu pakāpenisku samazināšanu transporta nozarē. Dažas no galvenajām politikas daļām šā mērķa sasniegšanai ir šādas:

- Veloinfrastruktūras atbalsts, kas tiek atbalstīts lielākajā daļā valstu, bet dažās valstīs atbalsta līmenis nav pietiekami augsts.
- Atbalsts sabiedriskajam transportam, kas tiek darīts vairumā valstu, bet ne pietiekamā apmērā, lai tas būtu veiksmīgs risinājums.
- Atbalsts starptautiskiem vilcieniem, nakts vilcieniem. Labs piemērs ir tas, ka Zviedrija ir sākusi jaunas nakts vilcienu līnijas uz Vāciju.

Citas labas ietekmes mazināšanas politikas:

Iepriekš minētās politikas un pasākumi tika analizēti projekta partneru starpā, bet ir arī citi **efektīvi klimata ietekmes mazināšanas pasākumi**, tostarp:

- Pārtikas atkritumu samazināšana.
- Politika, kas paredz vairāk augu izcelsmes pārtikas.
- Lauksaimniecības politika, lai samazinātu emisijas no lauksaimniecības un lauksaimniecības veicināšanas produktiem, piemēram, mēslošanas līdzekļiem.
- Oglekļa uzkrājumu palielināšana, atjaunojot ekosistēmas, veicot augsnes aizsardzības pasākumus, novēršot mežu degradāciju, degradēto zemju atjaunošanu, uzartās zemes platību samazināšanu u.c.
- Pietiekamības politika ilgtspējīgākam dzīvesveidam, transporta pieprasījuma samazināšana, mājokļa lielums, patēriņš un citi elementi.
- Aprites ekonomikas politika un patēriņa samazināšana, kas atstāj ietekmi uz klimatu.

Ko nevajadzētu darīt:

Ne visi klimata ietekmes mazināšanas pasākumi ir pieņemami.

Šajā projektā iesaistītās vides organizācijas ir arī apzinājušas vairākus ietekmes mazināšanas pasākumus, kurus tās uzskata par problemātiskiem, jo tie **NENOVIED pie labiem klimata risinājumiem**:

- *Kodolenerģija*, jo tā ir riskanta un ļoti dārga tehnoloģija.
- *Oglekļa dioksīda uztveršana un uzglabāšana (CCS)*. Ņemot vērā izmaksas un tehnoloģiskos riskus, CCS var palēnināt rīcību klimata politikas jomā un tai nevajadzētu aizstāt citus, uzticamākus un drošākus risinājumus.
- Šķidrā biodeģviela ar augstām aprites cikla SEG emisijām.
- Ūdeņraža ražošanas attīstība no fosilā kurināmā un kodolenerģijas, kā arī ūdeņraža ražošana vietās, kur nav pieejams pietiekams ūdens vai zaļās elektroenerģijas daudzums.